

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:

Pe an 18 cor. 1/2 an
9 cor. 1/4 4:50 fil.

Pentru străinătate:

Pe un an 24 coroane
1/2 an 12 cor. 1/4 an
6 coroane.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Executarea bulei

„Christifideles“.

Cu dtul de 17 Noemvrie 1912 s'a promulgat dela Nunțiatura din Viena decretul de executare a bulei papale și cu acelaș dat s'a trimis tuturor protopopilor și parohilor noiei dieceze următoarea *cerculară* a Nunțului Rafael Scapinelli.

Dela Nunțiatura Apostolică din Viena.

Reverendissimilor Domni Protopopi, Parohi. și celorați preoți a diecezei de Hajdudorog, mântuire dela Domnul.

Prin decretul acestei Nunțiaturi Apostolice dat în ziua de azi, se face executarea canonică a bulei „Christifideles” emanate cu dtul 7 Iunie 1912, prin carea Preafericitul Părinte a înființat noua dieceză de Hajdudorog.

Prin acelaș decret, cu auctoritatea Apostolică în mod special delegată Nouă din partea Sfântul Scaun, am constituit și numit de Administrator Apostolic al nou-înființatei dieceze pe Ilustrissimul și Reverendissimul Domn Antoniu Papp, Episcopul de Muncaciu, până când se va prevedea în mod definitiv dieceza aceea cu un Păstor propriu.

Demândă așadară și poruncește Sfînția Sa, ca mai sus laudatul episcop de Muncaciu din ziua aceasta să primiască administrarea apostolică și guvernarea diecezei de Hajdudorog: prin urmare voi, Reverendissimilor Domni, puși sub iurisdicțiunea aceluiaș, trebuie să-l conziderați pe vrednicul Prelat de superiorul vostru legitim, și sunteți rugați să-i prestați în Domnul devotament, reverință și supunere: căci el reprezintă în mod direct și expres pe Părintele comun al credincioșilor, ca pe voi să vă îndrepte în îndeplinirea slujbei și în procurarea mântuirii sufletelor incredințate grijei voastre.

Nu vi-se pune în frunte un Păstor vouă necunoscut, ci unul a cărui știință, prudență, dragoste și zel desigur că nu vă sunt ascunse: el pe toți îi va primi blând cu aceeași părintească îmbrățișare și cu sfatul său va face destul dificultăților proprii ale slujbei voastre, mai ales că se tractează întrun chip oare-care de pregă-

tirea unei noi direcții. Inșă nu îndată, cum bine știți, va începe amintita, așa să zic noua direcție; căci încă pe timp de trei ani se permite în slujbele sacre folosința limbei *liturgice* ce s'a uzat până acum în diversele parohii, eschisă totdeauna limba ungurească, care niciodată nu va fi permis să se întrebuițeze în acțiunile liturgice. După trecerea acestui timp, se va întrebuița în funcțiunile liturgice limba greacă antică, care precum știți a fost limba liturgică primitivă a ritului vostru Venerabil. Limba aceasta, dacă deja nu o știți, cu ajutorul lui Dumnezeu o veți învăța în restimpul acesta, ba încă vă veți îngriji ca și mirenii cari iau parte în acțiunile liturgice cu responsurile lor, să o învețe cel puțin să o cetească. Limbile vernacule în funcțiunile extraliturigice să permit și pe viitor ca și mai înainte, chiar și în rugăciunile publice dar extraliturigice și cu atât mai virtos în rugăciunile private, în predicare și în cateheză: care predicare și catechizare are să se facă în limba de care să folosesc cu toții, ba și în limbi deosebite, dacă una nu se înțelege de toți.

De altcum, toți catolicii de ori-ce limbă, de ori-ce rit, de ori-ce națiune, sunt doară frați în Hristos și trebuie să aibă dragoste frățească unii față de alții; și Preafericitul Părinte, ca locțiitorul lui Hristos pe pământ, pe toți îi cuprinde în legăturile dragosteii sale binevoitoare și îi iubește: toți anume cari aderează învățăturilor catolice formează o turmă sub unul și același Păstor. El, modelând pe dumnezeescul Păstor, în toate dispozițiile și poruncile sale, privește binele sufletelor tuturor de -opotrivă și mântuirea lor vecinică. El, care bine a cunoscut devotamentul vostru și alipirea de Scaunul Apostolic Roman, centrul unirei și singurul port al mântuirii eterne, cu siguranță ține că voi, Reverendissimilor domni, întrucât vă privește pe voi, vă veți îngriji, ca în mijlocul credincioșilor incredințați sârguinței voastre binecunoscute, să dureze neturburate pacea lui Hristos, liniștea și încrederea firească în sfântul Scaun și în vrednicul Prelat, ce o reprezintă în guvernarea noiei voastre dieceze; știind că Biserica nu cearcă decât binele spiritual și prin cooperarea voastră sperează că se va și obține în mijlocul credincioșilor voștri.

Iar binecuvântarea Apostolică a Presf. Părinte v'o transmit Vouă, Reverendissimilor

domni și credincioșilor voștri și din inimă vă doresc toate cele bune dela Domnul.

Viena, din palatul Nunțiatului Apostolice, la 17 Noemvrie 1912,

L. S.

*Rafael,*arhiepiscop de Laodicea,
Nunțiu apostolic.

În sfârșit s'a pus și punctul pe *i* în penibila afacere a noiei episcopii. Din această nouă cerculară a nunțiatului reeasă din nou ceea ce atâta hotărîre am susținut și de altădată: 1. Că de Roma a fost de totului tot străin gândul de a ne maghiariza prin introducerea limbei ungurești în biserică. Tăria neobicinuită cu care se insistă în continuu împotriva limbei maghiare ca limbă liturgică, în toate, absolut în toate actele cari au purces din Vatican dela 7 Iunie, datul publicării bulei, până la 17 Noemvrie, datul ultimei cerculare, ne dă cea mai solidă dovadă a aserțiunii noastre și cea mai puternică rază de nădejde în recăștigarea Parohiilor noastre; 2. că nu scopuri politice a urmărit Roma în înființarea noiei dieceze și 3. că, precum cu toată ușurința cetim printre șire și cum știm pozitiv din *cercuri absolut demne de crezământ, Roma n'a putut face alceva de ce a făcut, atât au fost de grele motivele ce s'au uzat față de ea, motive pe cari le-am fi simțit și noi Românii și poate noi mai mult ca ori cine, și cari parcă apasă mai mult cu mult decât Hajdudorog. Mai multe de altă dată.*

„Naționalitățile“.

Harta peninzulei balcanice se va schimba și cu ea să schimbă și raporturile de putere în vecinătatea noastră. Puterea atractivă a maselor se validează și în politică. Cu cât e mai mare și mai puternică o națiune, cu atât va avea o putere de vrajă mai mare asupra conaționalilor săi, ce trăesc în țeri străine. Ceea ce trăia până acum numai în tradiții și fantazie, se concretizează

cu incetul în aspirații, mișcare și pe urmă în dorință de expansiune și de cucerire.

Intre schimbările, ce decurg în imediata noastră apropiere, ne pun pe gânduri impresia ce vor avea statele balcanice biruitoare — al căror teritor și vază crește — asupra naționalităților, ce trăesc între noi.

Cu deosebire slavii, în mare parte și sârbii, dar și românii simțesc puterea atractivă a maselor și nu se poate să nu se gândească la aceasta. Doar nu numai agitatorii plătiți, de profesiune, se îngrijesc să țină viu sentimentul național și de rasă, alimentând aspirațiile inrudite cu el, ci pe lângă această dispoziție sufletească a lor, vecinii noștri austriaci încă se îngrijesc să ațâțe naționalitățile împotriva noastră, să nutrească cu simpatie aspirațiile lor deschise sau tainice, pentruca să ne calomnieze pe noi, pentru plângerile și neajunsurile lor. Cărui maghiar nu i-se urcă sângele în față și nu i-se încheștează pumnul, în fața calomniilor, ce și le permit deputații și delegații austriaci, în chestia naționalităților din Ungaria? Ei aranjază o goana aproape sistematică în fața publicului, și fiind conduși de simțul de rasă, conștii că nu au să dea seamă de acest lucru, se amestecă temerari în lucrurile noastre intime.

Politica de îndrumare și de trecere la ordinea zilei nu mai poate fi suficientă. Nu putem zice că lucrul nu ne privește și nu putem lăsa chestia naționalităților pradă acestor agitații. Noua aranjare a statelor balcanice, schimbarea teritorială și a forțelor, ne impune și nouă o altă direcție în ce privește chestia naționalităților. E doar vorbă să contrabalansăm gravitarea în afară și să paralizăm influența externă. Știm, că nu este alt mijloc, decât a urma o politică, ce ar potența puterea atractivă a statului ma-

ghiar, făcând mai indigestibil traiul de aici, și mai intensivă legătura lor față de noi...

Noi credem, că s'ar putea afla o soluție pentru chestia naționalităților, care numai în caz extrem ar recurge la energia statului maghiar, rivalizând cu puterile atractive dinafară, pe terenul cultural, economic și administrativ. Căci acuzele se ridică mai ales, din aceste motive.

Ori sunt adevărate, ori ba, e timpul suprem, ca de aici înainte să le dăm o atenție îndoită, să cercăm a cunoaște adevărata neajunsurilor și cauzele lor; să scurțăm psihologia naționalităților și să vedem ce le-a făcut așa de senzibile pentru vorbele agitatorilor.

De sigur că sunt neîndestuliri; și iarăș de sigur: sunt dorințe acceptabile și chiar juste. E de datoria noastră, ca să ne interesăm de toate aceste și, stabilind limitele echității, să ne nizuim — cu mai multă pricepere și dragoste ca până acum — a câștiga și a asigura pentru noi sufletele, cari le vom pierde. Esența gravității în afară se reduce la gândul, că între conaționali, sau sub stăpânirea lor, viața e mai plăcută și mai bună. Ei bine, să tractăm naționalitățile din acest punct. Să-i convingem nu numai cu graiul, ci cu fapte, că comunitatea cu noi le oferă un trai mai bun și mai frumos, o validitate mai favorabilă, spre o cultură mai avansată...

Nu putem cere, ca soluția să se realizeze în o clipă, dar accentuăm cu cel mai mare aplomb, că evenimentele politice externe ne poruncesc în mod urgent, ca să revizuim politica de până acum față de naționalități și să ne apucăm numai decât de a salva ceea ce e al nostru și al nostru trebuie să și rămână.

Cele de mai sus sunt traducere verbală din articolul de fond al jurnalului „Az Ujság”, organul contelui Tisza.

L-am tradus aproape în întregime, pentru coincidența, dintre conținutul lui și vorbirea contelui Tisza la Arad.

Din parte-ne nu ne facem iluzii prea mari și toate aceste vorbe dulci (cine știe dacă se vor traduce vr'odată în fapte?) par a fi mai mult o recompensă României-oficiale pentru atitudinea, ce a manifestat-o în războiul balcanic.

Iată, în clipele grele, când alianța României e decisivă, când fantoma războiului european plutește deasupra noastră ca un spectru al distrugerii: există naționalități în Ungaria; plângerile lor sunt juste și până acum n'au fost luate în dreapta socotintă! Există naționalități, cari trebuiesc ocrotite și iubite, ca să nu se instrăineze, sărăcuțele...

Luăm act de aceste enunțatii și, de sigur, am avea și noi prilej de bucurie, dacă ne-am convinge, că toate aceste sunt spuse cu sinceritatea și seriozitatea, ce trebuie să caracterizeze cuvintele unui politician de calibrul contelui Tisza.

Cum se îmbeată la noi opinia publică? Cealaltă foaie a partidului național, (ne pare rău ca iar trebuie să începem), în nr. 15 crt. sub titlul „Slabă mângâiere”, ocupându-se cu notița noastră, prin care vesteam cetitorilor, că Sfinția Sa Papa a poruncit nuntului Scapinelli din Viena, să deie de știre Episcopilor din Ungaria, că e voința espresă a Sfinții sale, ca abuzul de a se folosi limba maghiara ca limba liturgică trebuie să se curme odată, — se dimitte la astfel de conclusii, pe cari o foaie, care se numește de organ oficios al unui partid, nu e permis să o facă. Iată ce spune „Poporul român” în nr. 45.

FOITA.

Spre toamnă...

E aicea toamna — vine
Cu negurile-i reci...
Și florile iubite
La groapă le petreci...

Rămâi pe lume singur
Cu gândul tău pierdut;
Simțind că'n viață, poate
Un zimbet n'ai avut...

Și'n frunzele uscate
Ce vor cădea de vânt...
Vei desluși durerea-ți
De ani ce nu mai sânt...

Și nime o vorbă dulce
Să-ți spună nu va fi...
Iar zilele ți-s'or trece
Ca visele pustii...

Și cum privești prin lume
La toate câte sânt
Te vei simți o cruce
Pe cel mai drag mormânt...!

Valer Bora.

Preasfintei Fecioare.

Coboară credința isvorul ce'n parte
Din apa lui vie un dulce potir,
Și stâmpără focul ca stropul de roauă
Ce-adapă spre ziua un aib trandafir.

Preasfântă Fecioară cu mâna-ți de mamă
Aprinde-i făclia să ardă mai viu,
Să trecem vâltoarea, ce duce'n ispită,
Vărtutea ne poarte pe drumul ei piu.

Să-i facem altare în inima noastră,
Pe o rază de aur al cerului dar,
Să-și verse belșugul de sfântă putere,
Să trecem în pace amarul păhar...!

Coboară credința vârtoasă ca stânca,
Ce poartă în lupte atâtea oștiri
Să vază isbânda dreptății preasfinte
S'aprindă lumina cereștii iubiri...!

Elena din Ardeal.

Gânduri de toamnă

lui C. P. P.

Suspină vântul la ferești
Și răspândește reci fiori;
Acelaș joc se'ncepe iar,
L-am ascultat de-atâtea ori...

Așa-i de trist să vezi căzând
Ipgâlbinite frunzele
Și cântăreții cum se duc
Lăsând pustii grădinele.

Și-apoi pustiu 'n jurul tău
Să l simți cum crește ne'ncetat;
Pierdut în gânduri nopți întregi
Cu somnul tu să fii certat.

Să reinvii trecutul tot,
Sa-l mai trăiești o clipă iar;
Pe nume odată s'o mai chemi
Adio! pe veci să-i spui, măcar...

Și-apoi cu sufletul cernit
Să-ți numeri anii rând pe rând; —
Să-ți vezi mormântul solitar
Și nimenea la cap plângând...

Doar vântul, vecinic călător,
De s'o opri din când în când
Să-ți spună, poate, c'a văzut
O mamă într'un sătuț plângând...

Și cine știe ce-o mai fi,
Căci ieri s'a dus și trece azi,
Iar ce-ai pierdut pierdut va fi,
De n'ai căzut tot poți să cazi. —

La ce să mai visez de-acum
Și cu iluzii ce să fac:
Eternitatea mi-o doare
Și sufletul voi să-mi împac,

C'or trece anii rând pe rând
Lăsând nimic 'n urma lor;
S'o risipi cu-al vremii val
Și lumea dulce-a viselor!

Nicu Fluor.

„La cununii, la botezuri, la înmormântări, la sfințirea caselor, la sfințirea hotarelor, la neploare, la secetă prea mare, la „ieșirea din casă“, la spovedanie, la cuminecătură, la masle, la sămănat, la seceriș, la sfințirea rodurilor, la tot soiul de „deslegări“ eram dedați să ascultăm, să rostim și să cântăm *Dumnezeului nostru românesc*, alături cu preoții români, rugăcuni în limba noastră românească“.

„Deci ss. Piu X. prin bula „Hajdudorogului“ n'a scos limba românească numai dela prestolul celor 80 de biserici românești. A alungat și a hăduit limba românească dela vetrele noastre, din casele noastre, din curțile noastre, din hotarele noastre, de sub patrafirul molitvelor, dela potirul sfintei cuminecături, dela pamântul botezului, care ne sfințește pe noi și casele dela binecuvântarea inelelor, de logodna, dela cununitele ce le punem pe capul mirilor noștri, dela binecuvântarea meselor de ospăt, dela capul mormântului, din cimiteriile românești și dela toate deprinderile și obiceiurile noastre religioase, bune-rele, cu cari ne-am trezit din bătrâni, și cu cari vrem să murim, lăsându-le moștenire „rămașițelor noastre“. Asta este durerea noastră, nemărginita noastră durere, pentru a cărei vindecare, episcopatul nu-și poate mișca buzele, căci zisu s'a, că-i lacătul jurământului... pe ele. Iar Blajul, precum se spune acum, nu poate ca *chiar el* să îndemne trecerea la aite biserici. Să spună deci, ce i de făcut, aceia, cari suut liberi s'o poată face, când va fi vremea. Căci cu cercularul de care vorbim ni-s'a făcut slaba mângăiere...“

Orice cetitor, cu cât de puțină carte, poat să bage de seamă, că interpretarea ce se dă aci scrisorii nunțului e mai mult decât răutăcioasă, e perfidă chiar.

Prin bula *Christifideles* s'a decretat limba greacă de limba liturgică, dar s'a spus expres, că celelalte slujbe se pot face în limba vernaculă. În scrisoarea nunțului se clarifică și mai mult dispoziția aceasta a bunei și se spune limpede: „dec nu e vorba de rugăciunile publice, dar neliturgice și cu atât mai puțin de cele private; nici de predicarea cuvântului lui Dumnezeu și de instruirea creștinească a credincioșilor, care este de a se face în limba vernaculă, de care se folosește poporul, **ba chiar și în mai multe limbi, dacă una n'ar fi de ajuns înțeleasă de toți**“.

Ei bine, ce rezultă de aci? Nimic altceva, decât aceea ce de atâteaori am accentuat, dacă în parohiile incorporate la noua episcopie limba poporului e cea românească, românește vor trebui să se săvârșească toate slujbele, pe cari autorul articolului citat cu atâta pricepere le știe înșira. A știut-o aceasta „Pop. rom.“? a trebuit s'o știe, dacă are obrazul de a da sfaturi poporului. Ei, dar atunci cum se face, că „organul popular al partidului național român“, în care partid după cât știm noi sunt și uniți destui, să fie pentru ei un sfătuitor mincinos, care să înecă în ei orice nădejde de bine și să-i povățuiască și sfătuiască numai la o răceală și neîncredere față de Roma, care pentru neamul românesc de pretutindenea are o vrednicie nepomenită? Ori doară, acum când războiul bate la ușă, foile partidului pregătesc poporul să se arunce în brațele — ortodoxei Rusie?

Ar fi ceva grozav! La tot cazul dorim să fim lămuriiți și cerem să ni se arete motivele pentru cari se îmbeată la noi opinia publică în chip așa de perfid.

România și aliații ei. Ca documente ale vremii s'a publicat următoarele scrisori oficioase: Decretul regal, prin care se demândă preceptoratului din Bistrița, ca la asignarea fișpanului comitatens să bevideze toate ajutoarele și stipendiile, câte au fost votate în cursul celor 10 ani din urmă, indivizilor din comune aparținătoare fostului district grănițaresc a Năsăudului, fie aceia urmași de grănițeri, fie alți locuitori (de ori ce lege și neam) din acele comune. Poporul israelitean, adăpostit printre grănițerii Năsăudului, se poate felicita de acest succes.

Bula papală „*Christifideles greci*“, prin care se deschid larg porțile bisericii unite românești pentru scopurile politice militante, asignându-se deocamdată din credincioșii români gr-cat. 70 mii spre aceste scopuri.

În peto sunt: Autonomia catolică, care sperăm, că va fi vrednică de un guvern părintesc ca acesta, care atât de mult ține, ca batâr acum sa nu provoace sentimentul public românesc și sufragiul universal creat cu considerații speciale pentru români. Ce fericire pe capul nest alianța româno-ungară!

Corespondințe.

Sfințire de biserică în Urmenișul Codrului.

Văzând, că numai raportează nimeni despre sfințirea din Urmenișul de sub Codrul Sălagiului, vin a vă scrie eu despre acest lucru mare din parohia Urmeniș, căci este mare lucru acela, când în locul unei bisericiuțe din lemn zidită de sute de ani, se zidește o biserică mare, pompoasă, spațioasă, împodobită cu iconostas frumos pictat și alte icoane frumoase, cum este biserică din Urmeniș, unde e preot de mult un moșneag de peste 70 de ani cu numele Ștefan Sabău. Acest bătrân a muncit cu poporul său până s'au făcut din fileri coroane 40 de mii, cât a costat aceasta biserică mare și frumoasă. Aceasta biserică s'a sfințit în Duminică trecută (10 Novembre n. c.) prin protopopul tractului Băseștilor părintele protopo Alexiu Varna, cu ajutorul alor 7 preoți tractuali. Pagubă, că nu au venit și ceilalți 8 tractualiști!

Că din gremiu nu a venit nimeni, nu ne-am mirat, căci cu ploile aceste îngrozitoare nici alții nu mai au nici o dispoziție sufletească necum bietul popor, dar că popor cu toate aceste a fost foarte mult, încât biserică spațioasă nu-i mai încăpea ci de vre o două-ori pe atâta era și pe afară ne-a uimit. Săvârșindu-se sfințirea apei și incunjurarea de 3 ori a sfintei biserici împreună cu citirea celor 4 evanghelii și întorcându-se în biserică s'a săvârșit itronu apoi sfta Liturgie, la sfârșitu căreia a predicat părintele Ant. Bălibanu din Băsești.

După ieșitul din biserică preoțimea și ceilalți intelectuali ne-am întrunit la masa părintelui Sabău din Urmeniș, unde părin-

tele Bălibanu a toastat pentru nobilul nostru episcop Dr. Vasile Hossu, apoi pentru protopopul tractului A. Varna și preotul locului Ștef. Sabău. A mai toastat părintele protopop Varna etc.

Poporul a fost ospătat pe la casele țărenilor din Urmeniș.

Poporul deși nacăjit pentru ploile foarte multe și din astă cauză pentru otava și fânul putrezit pe afară pe livezi, cucuruzul necules și ogoarele ne-amanate a făcut și petrecere populară unde și-a petrecut iaca așa..!

Laudă părintelui Sabău și recunoștință poporului pentru jerfă.

Coresp.

Spicuirii.

În Analele Academiei române, partea administrativă și debaterile pentru anul 1911—12 la procesul verbal al ședinței dela 17 Maiu n. 1912 cetim următoarele:

Dela dnii Andreiu Veress, profesor și Elie Daiannu, protopop în Cluj, se primește următoarea propunere:

„*Onorată Academie Română.*

„Subsemnatul, profesor de istorie și arhivar, am început să public, sub titlu de *Fontes Rerum Transylvanicarum*, materialul meu de acte și scrisori înăditte privitoare la istoria relațiilor Ardealului cu țările vecine și statele fostului imperiu roman. Aceste acte le-am cules — cu sprijinul Academiei Ungare — în restimpul de 20 de ani (de când mă ocup cu studiul istoriei) în arhivele Ungariei și ale Europei întregi, lucrând ani de zile în Roma, precum și în alte orașe ale Italiei, în Austria, Germania, Rusia și Polonia.

„Materialul meu sistematic se urcă la 50 de volume, ale căror titluri le-am înșirat pe ultimele pagini ale volumului I anexat, pe care am onoare a-l prezenta Bibliotecii Academiei. Trei din aceste volume doresc ale publica sub titlu de „*Epistolae et acta relationum inter Transylvaniam et Moldaviam Valachiam Transalpinamque*“, cuprinzând scrisori domnești și corespondența Voevozilor Moldovei și Munteniei cu principii Ardealului, dela 1507 până la 1827, iar alte trei sub titlu de „*Relationes missionariorum catholicorum in Moldavia et Valachia existentium*“ dintre anii 1587—1677.

„Colecțiunea aceasta bogată de material istoric privitor la trecutul Principatelor Române, de peste 2.000 de bucăți, am adunat-o din vre-o 100 de arhive și conține documente descoperite de mine, nestudiate încă de nimeni. Din seria lor vastă menționez următoarele:

„Corespondența lui Petru Șchiopul. Scrisorile din pribegie ale lui Petru Cercel. Hrisoave domnești în limba română despre pășunatul din muntele Kecsés pe hotarul Moldovei. Relațiuni italienești din taberele războiului lui Mihaiu-Viteazul dela 1595 contra Turcilor. Corespondența inedită al lui Mihaiu Viteazul cu contemporanii săi, precum și documente de ale lui interne ardelen. Tratatetele de pace ale lui Mateiu Basarab și Vasile Lupu cu principii Rákoczy. Scrisorile lui Grigorașcu Vodă din pribegia sa din Ungaria și Austria. Relațiunile nunțiilor

apostolice despre afacerile Moldo-Vlahiei. Corespondența întreagă a cancelarului Mihail Teleki cu Constantin Brâncoveanu, Cantacuzinești, Stănicul păharnic, Balassa etc. Acte din timpul ocupației austriace din Oțtenia. Descrieri de călătorie din Moldova și Muntenia și altele multe.

„Acest tezaur de documente istorice române l-au văzut la mine dintre membrii Onoratei Academii d-nii Kalinderu, Iorga, Bianu, precum și răposatii Tocilescu și Bunea, exprimându-să fiecare din ei, ca să le publice cât mai curând, spre folosul istoriei trecutului Principatelor Române.

„Publicația aceasta ași putea s'o fac în seria edițiilor *Fontes Rerum Transylvanicarum*, cu ajutorul Onoratei Academii, în forma ce prezintă volumul I. alăturat, adecă cu note deslușitoare, facsimile de scrisori românești, de valoare filologică și indice metodice, cum se cuvine a se face o publicație modernă de documente. Spre acest scop am onoarea a vă înainta următoarea mea propunere:

1. Sunt gata de a publica fiecare an câte un volum de 22—25 de coale de tipar în edițiunea sobra și corectă a volumului meu alăturat.

2. Primul volum ar apărea în primăvara anului 1913 și celelalte la 1 Mai ale fiecărui an.

3. Documentele le tipăresc în întregime lor, ținând socoteală atât de publicațiunile românești, cât și de cele străine, dacă cuprind acte sau amănunte relative de menționat.

4. Scrisoriile ungurești ar fi traduse în românește de dl protopop Dr. Elie Dăianu și publicate imediat după textul original.

5. Prefața se va da atât latinește, cât și românește, tradusă tot de dl Dăianu.

6. În sprijinul acestei publicațiuni monumentale, Academia Română face un abonament de 300 de exemplare cu câte 10 lei, dându-mi astfel pe fiecare an și volum 3000 lei și din această sumă 2000 imediat, când îi voi prezenta prima coală tipărită, iar restul de 1000 lei, când va fi primit cele 300 de exemplare ale fiecărui volum.

7. Afară de aceasta doresc să mi se dea pe fiecare volum ulterior (vrea să zică când va fi prezentat) câte 1000 de lei sub titlul de onorar, din care aș fi dator să remunerez și osteneala traducătorului documentelor publicate și în limba românească.

8. În cursul tipăririi volumelor aș sta în corespondență continuă cu dl Ion Bianu, pentru orice note și informațiuni, cari ar fi de folos științific publicațiunii mele.

„În nădejdea ca veți binevoi a aprecia propunerea mea, care cred că ar îmbogăți mult izvoarele istorice române cunoscute până acum, și-mi veți acorda valorosul D-voastre sprijin, vă rog primiți încredințarea deosebitei mele stime și considerațiuni“.

Secțiunea istorică a hotărât apoi a se abona 400 ex. din primul volum de publicații istorice făcute de dnii Veress A. și Dr. E. Dăianu.

Reviste.

Continuarea războiului. Pe când să credea că gloanțele omoritoare din războiul balcanic vor fi înlocuite cu iscusința diplomaților de la masa verde, în ultimul moment primim știrea că *Turcia* nu a primit condițiile de pace ale statelor balcanice și continuă războiul.

Turcia basată pe sprijinul *Angliei*, dela care a primit un nou împrumut de 50 milioane funți, vrând-nevrând deși înfrântă și istovită asemenea omului desperat, își încearcă din nou norocul.

Pășirea energică a *Angliei* față de statele aliate e cât se poate de semnificativă... Se vede că e jaluză de soartea Constantinopolului, căci întocmai ca omul conștiu de superioritatea sa cu puterea de care dispune își arogă dreptul de a da directive numai armatelor combatante, ci întregii Europe.

Astfel întreaga presă engleză este contra ideii ocupării temporare a Constantinopolului de către bulgari, condamnă atitudinea Sârbiei față de Austria în chestia conzuluului din Prizrend.

Aproba punctul de vedere al contelui Berchtold relativ la autonomia Albaniei, spunând, că aceasta se face mai mult în interesul statelor aliate din Balcani.

Sârbia poate să lupte pentru a avea un port în Adriatică însă pe cale legală. Sârbia trebuie să știe, că din această cauză *puterile nu vor să provoace un războiu între ele*, deoarece ea dorește mai mult decât merită.

„Times scrie: Vărsarea de sânge nu mai are nici un rost, atragem atenția *Bulgariei* să nu înainteze spre Constantinopol și să nu-l ocupe, deoarece nu va avea nici un folos, ba putem spune, că va pierde mai mult. În acel caz *Bulgaria* nu mai poate conta pe sprijinul Europei. Ziarul atrage atenția Sârbiei să aibă o altă atitudine.

În cercurile diplomatice engleze domnește impresia, că Sârbii nu pot suporta izbânzile câștigate. *Sârbia trebuie să știe, că și răbdarea Europei are marginile ei.*

Adunarea Societății pentru fond de teatru român.

Prima ședință a adunării Societății pentru fond de teatru român s'a ținut în 18 Noembrie a. c. în sala gimnaziului român din Brașov.

Dezbaterile au fost conduse de vice-prezidentul societății d. *Virgil Oniț*, care în discursul de deschidere relevă momentele mai însemnate din trecutul Societății teatrale și progresele ei de până aci pe teren cultural. În numele surorii Astra, saluta adunarea prezidentul Asociațiunii d. Andreiu Bârseanu dorind ca idealul societății noastre teatrale, de a institui o trupă ambulată de actori, care să cutriere orașele locuite de români și și în urmă înființarea unui teatru național să se realizeze cât mai curând. Vice-prezidentul Oniț mulțumește „Asociațiunii“ pentru salutul frătesc și încurajarea ce i-s'a adus.

Prezidiul numește de notar al ședințelor pe d. dr. *Horia P. Petrescu* și să intra în ordinea de zi, dându-sa retire raportului general al comitetului despre activitatea acestuia pe anul 1911—12 din care sa constată numărul membrilor societății, care este în total numai 1279, un număr acesta destul de mic față cu valoarea numerică a neamului nostru.

Din raportul casarului aflăm, că averea Societății la 30 Iunie 1912 a fost de 552.967 cor. 93 fil.; un spor de 24.130 cor. 49 fil. față de starea averii cu 30 Iunie 1911.

Aceste rapoarte au fost date comisiilor spre studiere și raportare în ședința a II-a.

A urmat apoi conferența d-lui dr. *Horia P. Petrescu* despre tema „*Este mișcarea noastră teatrală un lux?*“ care a fost ascultată cu atențiune și aplaudată.

Seara a urmat în sala Redutei reprezentarea „*Brândușei*“ în predarea căreia s'a distins jocul minunat și temperamentul distins al trei *Mărioara Dima* bursiera societății teatrale, cunoscută și la noi. În ședința a II-a din ziua următoare după verificarea procesului verbal s'a prezentat raportul comisiunii pentru înscrierea membrilor noi, din care reiese înscrierea alor 3 membrii fondatori, 28 membrii pe viață, 5 membrii ordinari și 1 ajutor.

Aci s'a amintit și donațiunea repausatei *Nina Cservedi n. Csato* de 4 acțiuni „*Arieșana*“ à 100 cor. Urmează apoi rapoartele comisiilor din ziua precedentă. Prof. I. Pricu raportorul comisiunii pentru cenzurarea socotelilor societății, aflându-le în ordine propune darea absolutului și primirea bugetului, ceea ce adunarea primește.

Raportorul comisiunii pentru cenzurarea raportului general dl dr. V. Branște propune aprobarea raportului general împreună cu propunerile comitetului dintre cari se resumă:

1. Angajarea dlui dr. *Horia P. Petrescu* pe timp de un an în serviciul societății și

2. Acordarea unui ajutor de 1500 cor. Reuniunii de cântări din Brașov pentru reprezentarea operei „*Cavaleria rustică*“. În legătură cu angajarea dlui dr. *Horia P. Pe-*

NEUMANN M.

furnizor imperial & regesc cameral și de curte,

Cluj, piața *Mátyás király* 14.

Pardesiu dela 32 Coroane în sus.

(45) 32-44

Mare asortiment de vestimente bărbătești, de juni și de fete.

Catalog se trimite gratuit și francat.

Costume de modă dela 36 Cor. în sus.

trescu în serviciul societății de secția literară, comitetul intrându-se în ședința plenară i-a fixat cercul de activitate; s'a decis sistarea anuarului societății și edarea în cadrele sumei bugetare preliminate a unei reviste teatrale bilunare, care va apare începând din 1 Ianuarie 1913 în extenziune de 2 coale și care fiind redigeată de dl dr. Horia P. Petrescu va cuprinde pe lângă partea literară și partea oficială.

Proxima adunare generală s'a decis a se ține în Caransebeș.

Constatând progresul continuu ce-l realizează din an în an societatea noastră pentru fond de teatru român, dorim, ca în scurtă vreme să ne putem bucura cu toții de binefacerile unei trupe ambulante, căci am credința, că de sigur, se vor afla destule orașe la noi, cari se poată susține o trupă teatrală 1—2 săptămâni.

Noutăți.

Din arhidieceză. Pentru stațiunea de cantor-invățător din comuna Hopârta districtul protopopesc Aind se publică concurs cu termenul de 30 Novembre 1912.

Intru mărirea lui Dumnezeu. Doamna Ana Orosz din Lipova, ne trimite un „mășaiu“ foarte frumos și artistic lucrat de dragălașa sa fiică Victoria Orosz, pe seama sfintei noastre biserici, pentru care frumos dar curatoratul nostru bisericesc și pe aceasta cale îi aduce profunda mulțumită. Zăbraniu la 21 Nov. 1912 cu toată stima Liviu Iancu paroh gr. cat.

Principele Carol al României student universitar. Foile de peste Carpați anunța înscrierea A. S. R. Prințul Carol ca student al facultății de litere și filosofie. Alături sa va urma cursurile d-lor profesori N. Iorga și D. Onciu, cari predau cursul de istorie, și cursul dlui profesor I. Bianu, care predă filologia romanică (l. română și formarea ei).

Prelegerea de deschidere o va face dl profesor N. Iorga despre: *Istoria statelor balcanice în secolul al XIX-lea.*

La aceasta deschidere studenții universitari și comitetul „Centrului studentesc“, au lansat un manifest, prin care chiamă pe studenți a veni în număr cât mai mare a întâmpina pe regeșul lor coleg A. S. R. Principele Carol.

Coroane eterne. Asesorul consistorial, dl Lazar Tritcanu din Sibiu, în loc de cunună peritoare pe cosciugul distinsului său prietin și binevoitor Octavian Smigelschi, a dăruit cor. 10 la darurile de Crăciun, care se vor împărți între săracii noștri și 10 cor. la fondul Episcopul Nic. Popea pentru masa învățăcelilor meseriași, iar dl Dr. Elie Beu medic în Sibiu a dăruit 10 coroane fondului „Masa studenților“ dela gimnaziul din Blaj.

Logodnă. Gheorghe Caian, și Eugenia Pop, fidanțați.

Universitate populară. Conferența foarte interesantă a prof. Petru Suciu de Mercuri seara, a întârit și mai mult în ascultători dragostea față de ele și de folosul lor cultural. D-sa a vorbit despre domnițele române, proiectând cu ajutorul skioptikonului pe vre-o câteva din cele mai interesante, ca figură istorică și îmbrăcăminte. Conferențiarul a cetit și o foaie de zestre, a unei domnițe. De încheiere a arătat chipul

cătorva oșteni de pe vremea lui Mihail Vodă și Ștefan cel mare, cum și ruinele Cetății-Neamțului, atât de vestită pentru vitejia plașșilor, cari au apărat-o împotriva oștirilor număroase ale lui Sobietzki. Numărul din ce în ce tot mai mare al ascultătorilor, e un semn îmbucurător.

Hymen. Ioan Velicea, abs. teolog și Amalia Mihuleț invită la serbarea actului religios al cununiei lor, ce se va săvârși Duminică în 24 Noemvrie n. 1912 în biserica gr.-cat. din Șura-mică.

Concert. Secția industrială dela reuniunea economică română din Orăștie, invită în sala „Hotelului central“ Duminică în 24 Noemvrie n. 1912 la 8 ore seara la *Concertul* dat de corul Reuniunii în scop filantropic, sub conducerea măiestrului de muzică dl Albrecht Schmidt. După concert urmează dans. Suprasolvirile se vor folosi pentru îmbrăcarea învățăcelilor săraci la Crăciun.

Icoane în stil bizantin. Vestim publicului nostru cu multă bucurie, că distinsul pictor, profesorul *Flavin C. Domșa*, care a zugrăvit atâtea iconostase în bisericile noastre a pictat icoana Mântuitorului și a Precuratei Fecioare și le-a reprodus în colorii într'un număr rostrâns de exemplare. Reproducția e întru toate la înălțimea originalului Ambele icoane în mărime de 41 la 68 cm., vor fi o adevărată podoabă a caselor și bisericilor noastre. Ele au menirea sublimă de a înlocui picturile străine — ovrcești — cu chipuri lucrate în stil curat bizantin de un pictor al nostru. Prețul amândorora (se vând numai cu părechea) este cor. 4 + 30 fl. porto și pachetatul. Într'un număr viitor vom reveni pe larg asupra acestor chipuri, cari înseamnă cel dintâi pas pentru răspândirea mai mare a picturii bizantine artistice, amăsurată rezerințelor bisericii noastre.

Răsplata șovinismului. Există în Croația o societate numită Iulian, care susține acolo o mulțime de școli maghiare. Cum însă slujbașii statului național unguresc își pierd ușor cumpătul, așa s'a întâmplat și la o astfel de școală maghiară din Croația, că învățătorul a voit să maghiarizeze deodată tot. Ertl Károly a fost numit învățător la o astfel de școală în Pakrätz în Croația. Prima ispravă i-a fost, că a arborat pe școală stindardul unguresc, ajungând astfel în contradicere cu sentimentul public din aceea comună. Noaptea cineva l'a doborât jos de pe edificiu și învățătorul l'a aflat dimineața în tină călcat în picioare. Patriotul Ertl s'a mâniat, a procurat un alt steag, pe care l'a pus pe școală, concomitat de o mare sărbătoare națională ungurească, la care a eșit cu copiii în stradă, cântând himnului și alte cântări patriotice. Noaptea apoi a pățit-o Ertl. Cineva — mai mulți — l'au pândit și l'au bătut, încât 19 luni a zăcut într'un spital. Incapabil de lucru, cu 5 copii și 9 ani de serviciu a fost dimis din post și escontentat — deoarece drept la pensie încă nu avea — cu 30 cor. pentru totdeauna. Ertl ajunsese peritor de foame. În situația aceasta se îndreptă către guvernul maghiar, care ca o deosebită grație îi asigură 20 (zi douăzeci cor.) lunar. S'au pus atunci ungurii din Croația pe lucru pentru patriotul de foame peritor și s'au adresat la episcopii catolici cu rugămintă ferbinti după elemosină. Le-au sosit listele după un

an cu darurile, dela primatele 20 cor. din diecezele Veszprén și Pécs. câte 5 cor. Atăta! După aceste patriotul a trebuit să publice, din motive destul de înțeles, pe cari le vinde acum pela ușile oamenilor — pe unde poate, căci episcopul din Szombothely nici în curte nu l'a lăsat, cu duioasele lui poezii patriotice, zicând, că nu se ocupă cu lucruri așa mărunte.

Advocat nou. Dr. Marcian Căluțiu, aduce la cunoștință, că și-a deschis cancelaria advocațională în Dicio-Sân-Mărtin.

Aviz. De oarece comitetul central al Asociațiunii pentru lit. rom. și cultura pop. rom. în ședința sa din 5 Oct. a. crt. a aprobat hotărîrea adunării gen. a desp. Șimleu, prin care vechiul despărțământ al Șimleului să desface în următoarele 4 desp.: Șimleu, Jibou, Chior și Basești; deoarece acel comitet în ședința din 2 Octomvrie crt. a incredințat pe subscrisul cu organizarea noului despărțământ „Chior“, prin aceasta am onoare ale invita la adunarea de organizare, care se va ține la 2 Dec. st. n. 10 ore a. m. în sala de ședințe a institutului „Chiorana“ din Șomcuta-mare.

De oare-ce românii chioreni în opiniunea publică rom. au trecut cu drept ori fără drept ca oportuniști — inteligența — și indolenți — poporul — în afacerile românești; acuma să imbie ocaziunea în faptă a arăta, că inteligența și a sta la înălțimea chemării sale, și că poporul în urma frecărilor din trecut și a evenimentelor din prezent s'a deșteptat binișor în conștiința sa națională.

Prin noua arondare a despărțămintelor fiind noi Chioreni lăsați pe puterile noastre, îmi place a crede, că fiecare român chioran, inteligent ori țaran, va contribui amăsurat stărei sale intelectuale și materiale la înființarea și prosperarea noului nostru despărțământ.

Frații preoți sunt respectuos rugați, să comunice conținutul acestei scrisori cu inteligența, învățătorimea și poporul din ambitul parohiei Dsale, că așa la termenul fixat mai sus să convenim cât de mulți arătând, că

„Virtus romana rediviva est“

Cu deosebită stimă și iubire frățească; Șomcuta-mare la 15 Novembre 1912, Ioan Șerbu, m. p. par.—protopop al Șomcutei-mari.

Holera. Pe lângă războiul sângeros din Peninsula balcanică, pe lângă iarna geroasă ce bate la ușă, s'a ivit alt dușman al omenirii suferinde: *pericolul holerei*, care luând proporții din ce în ce mai mari și mai îngrijitoare, ca acest oaspe nedorit să nu să întindă și la noi, ministerul de interne ungar a dat un ordin prin care toți călătorii sosiți din Turcia au să fie puși timp de 5 zile sub supraveghere medicală.

În punctele principale dela frontieră și anume la Orșova, Buziaș, Neoplanta și Predeal au fost trimiși din partea statului medici speciali, cari vor inspecta toate transporturile din țările contaminate ale Peninsulei balcanice.

Din cauza holerei toate școlile din Constantinopol au fost închise. Foarte critică este situația la Adrianopol, unde armata și populația este decimată de tifus și holera. Câteva cazuri de holera s'au ivit și printre prinzonerii albanezi din Belgrad.

Necrolog. † Toma Păcală protopresbiter gr. or. român în Oradea, a adormit în Domnul în Budapesta la 15 Noemvrie 1912 st. n. în etate de 62 ani.

Odihnească în pace!

Rubrică medicală.

Noțiuni de Bio-fiziologie anatomică cu aplicații la igienă.

(Continuare.)

(16)

Plasma limfei e constituită în același mod ca și plasma sângelui. Inchiagă și chiagul e incolor, din cauză că nu există globule roșii, cari să-i dea culoarea roșie. Când inchiagă pe lângă chiag să mai formează și serum, care are aceeași compoziție, ca și serum din sânge. Diferitele vase limfatice prezintă niște umflături mari numite *ganglioni limfatici*. Un ganglion limfatic are forma ovală de bob de fasole. Pe una din margini prezintă o scufundătură numită *hilul limfatic*, iar pe cealaltă parte convecsă vin vasele limfatice numite *vase eferente*, pentru că aduc limfa din diferite părți în ganglion. Din hilul limfatic pleacă un vas numit *vas eferent*, care duce limfa din ganglion în alte părți. Cătră exterior ganlionul e încunjurat de o membrană conjunctivă, care dă o mulțime de prelungiri camelare în interiorul ganglionului și împarte ganglionul în o mulțime de părți mai mici, în o mulțime de logi.

La mijlocul ganglionului aceste prelungiri se anastomozază unele cu altele și dau naștere la o substanță a ganglionului cu regiune periferică numită regiunea *corticală* și o regiune interioară cu aspect ricular numită regiune *medulară*. De pe pereții acestor logi din regiunea corticală se desprind alte despărțituri mai mici, cari se reunesc în centrul logelor și dau naștere la un organ cu aspect de burete ale cărui ochiuri sunt mai la exterior și foarte mici la interior și acest organ central poartă numele de folicul (organul central al fiecărei logi.) Aceste folicule dau naștere la niște *cordoane* foliculare cari se reunesc în interiorul substanței ganglionare. Vasele limfatice ce vin în diferite părți la ganglion se deschid în interior cavități din regiunea corticală. Pe când vasul eferent pleacă din ochiurile laterale de regiunea medulară a ganglionului. Rolul acestor organe este de a înmulți globulelor albe. În adevăr globulele le trebuie un timp ca să treacă prin aceste încălcituri în care timp se înmulțesc și ele. După ce a trecut prin acestea organe limfa ese afară prin vasele eferente.

Acum putem să ne întrebăm de unde provine limfa și ce rol are ea? Limfa provine din liciul eczundat de cătră capilarele sanguine. Acest liciu e adunat de capilarele limfatice și adus din nou în vasele de sânge. În adevăr dacă presupunem un capilar sanguin, o parte din plasmă trece afară și odată cu plasmă trec și globule albe prin diapedesă. Acest amestec de plasmă și globule albe formează limfa. Această limfă e culeasă de cătră capilarele limfatice și reduse din nou în sânge. Rolul limfei e de a culege toate produsele vătămătoare organismului și a le aduce în sistemul vânos, de unde apoi pot fi date afară. Cu alte cuvinte aparatul limfatic ar fi un fel de aparat de drenaj ce completează rolul aparatului circulator.

Aparatul respirator.

Aparatul respirator al omului constă din următoarele două părți: *căile de respirație* și *organele de respirație* sau *plămâni*. Căile de respirație ale aparatului respirator sunt de două feluri, de împrumut și proprii. Cele de împrumut sunt: cavitatea bucală și cavitatea nasală. Cele proprii sunt: traheea arteră și bronchiile.

Trachea arteră e un tub aproape cilindric. În partea superioară unde e în comunicație cu faringele, să dilată și formează *laringele*. Această parte dilatată servește aparatului fonetic, ca organ de a produce sunetele. Trachea arteră e formată din o serie de inele cartilagineose incomplete, suprapuse unele peste altele. Într-o secțiune să vede, că partea anterioară a trachei artere e cercuală iar cea posterioară e plană. Partea posterioară a trachei artere e moale formată din țesut muscular și conjunctiv. Ea să împarte în două ramuri principale numite *bronchii*, cari pătrund în organul propriu de respirație adică în plămâni. Să vedem ce să întâmplă cu bronchiile? Aceste bronchii să ramifică foarte mult, până ajungem la ramuri ce au mai puțin de 1 milimetru în diametru. Atunci fie care ramură să termină cu o veziculă numită *alveolă pulmonară*, ce prezintă o mulțime de încrețituri. Ea e încunjurată de o rețea abundanță în capilare, de țesut conjunctiv și care ocupă spațiul lăsat de aceste vezicule pulmonare între ele. Totalitatea acestor vezicule formează *plămâni*, ce sunt învăliți în un sac cu perețe dublu numit *pleură*, analog cu cel ce învălește inima. Intre aceste două foite ale pleurei există liciul pleoretic, care servește de apărare plămânilor și liciul pericardic a inimii. Plămâni au fiecare forma unei con, drept a cărei bază se află pe diafragmă. Fața externă e convexă și aplicată pe perețele toracic, iar fața internă e concavă și îmbrățișează inima. Plămânul drept e împărțit în 3 lobi, pe când cel stâng e împărțit numai în doi lobi. Fiecare lob poate fi descompus la rândul său în lobule mai mici și acestea la rândul lor în alveole pulmonare. Plămâni fiind totalitatea alveolelor pulmonare, e de ajuns a cunoaște structura unei alveole pentru a cunoaște constituția plămânilor.

Dacă am face o secțiune, am vedea, că canalul alveolei e tapișat în interior de un epiteliu turtit simplu, la exterior e o membrană de țesut conjunctiv. Același epiteliu să continue pe toată fața internă a veziculei, iar țesutul conjunctiv dela exterior să continue și el pe toată suprafața alveolii. Acest canal e întovărășit de 2 vase: o arteră și o vână.

Artera să ramifică în o rețea de capilare, care învalue vezicula ca într'un coș și aceste capilare se reunesc în o vână, care duc sângele și-l scoate din plămâni. Observându-se plămâni prin același loc pe unde intră bronchii în interiorul lor, prin locul numit *hilul plămânilor*, tot pe acolo străbat 2 vase, ramificații ale arterei pulmonare și cari să ramifică în interiorul plămânilor, ele dau naștere la rețeau de capilare, ce încunjură alveolele. Toate aceste capilare sunt reunite în ultima analiză în patru vine: două ies din plămânul drept și două din cel stâng și merg de să deschid în interiorul auriculului stâng. Aceasta e constituția părți a doua a aparatului respirator.

Structura căilor respiratori.

Pe o secțiune transversală să vede, că la exteriorul trachei artere și bronchiilor să află o membrană fibrocartilagineasă, la interior o pătură de țesut conjunctiv dublată de un epiteliu stratificat cilindric și vibratil. În partea posterioară cele două margini ale inelelor cartilagineose sunt unite prin fire musculare, iar membrana conjunctivă și epiteliul, să continue și ele pe partea posterioară.

(Va urma.)

Dr. V. Hăncu.

Partea Literară.

Noaptea sf. Bartolomeu.

După **BOLANDEN.**

Trad. de **Aurel B. Gajia**, profesor.
(Continuare).

Cele două săbii ale regelui.

Princesa Margareta, în ziua următoare s'a și folosit deja de concediu. Insoțită de pretina ei Blanca Antremont și de alte două dame de onoare și un gardist, s'a dus la locul de peregrinagiu.

Pe drum princesa era tare nervoasă. Se vedea pe ea că nu peste mult o așteaptă o fericire. Calea de două oare au parcurs-o în fuga calului. Ajunsă la capelă a îngenuchiat și după zece minute de rugă, s'a ridicat, apoi scoase câțiva bani din tașcă și i-a aruncat în o lădiță mică din apropiere menită anume pentru acel scop. S'a dus apoi la hotelul din apropiere unde și-a luat odaie.

— Calea te-a obosit prea tare, ziseră damele de curte. Mă doare capul, trebuie se mă odihnesc puțin.

În ziua următoare regele pe neașteptat, a intrat în odaia Blancei.

— După-ce am trecut pe aici, nu m'am putut se mă rețin de a nu vă cerceta.

Contesa l'a salutat respectuos pe regele, ce prinse un scaun și s'a așezat față în față cu Blanca.

— Ce-ți face Coligny?

— Mulțumesc, unchiul meu s'a dus cu admiralul în Chatillon.

— Adevărat! Mi-am și uitat! Și d-ta cum te simțеști? Se vede că ești tare serioasă. Ești ca o madoană sfântă.

— Cum îți bați joc de mine!?

— De unde ceea-ce ți-am spus e curat adevăr! Ori doar nu contesă Blanca? Vezi cu d-ta nici chiar regelui nu-i permis să glumească. Se vorbim deci despre rugăciune și virtute! Ți-ai adus aminte și de mine în rugăciunile de azi?

— A te ruga pentru domnitor e o datorință creștinească.

— Mulțumesc! Cât timp ai stat în capelă?

— Cam zece minute,

— Numai? Și după aceea?

— Ne-am dus la hotel.

— Pentru-ca se vă odihniți?

— Margareta a avut lipsă de odihnă.

S'a plâns că o doare rău capul.

— O compătimesc! Și ce medicină a folosit?

— După timp de o oară de odihnă i-a trecut.

— Și a luat odaie?

— Da, Maiestate!

— În odaie a rămas numai singură?

— Da, zise Blanca.

— Atunci Carol s'a ridicat.

— Așa-i în adevăr zise plimbându-să prin odaie.

Blanca încă s'a ridicat și a rămas surprinsă, văzând că regele s'a schimbat așa de repede.

— Scusă Maiestate de cumva te-am vătămat fără ca se voiesc!

— Nu, nu d-ta contesă! Din potrivă ți mulțumesc că mi-ai spus adevărul prin

care m'ai scos dintr-o încurcătură mare. Se știi, că sora m'a înșelat și pe mine și pe d-ta. N'a venit pentru peregrinagiu, ci pe sub ascuns se convină cu principele Henric Guise. Aceasta s'a întâmplat în odaia ei unde o aștepta Lotharingen. Pe Dumnezeu! meu acesteia trebuie să-i pun capet!

De nou s'a plimbat prin odaie ținând o mână pe sabie, iar pe cealaltă și-a strins-o în pumn.

Contesa speriată de purtarea provocatoare a regelui n'a putut zice o singură silabă pentru salvarea Margaretei.

Carol a stat în fața ei! Și s'a potolit puțin.

— Nu fi speriată nobilă contesă! Pe d-ta nu te poate ajunge nici un rău, d-ta ai petrecut aici o viperă. Îți mulțumesc încă odată să fi asigurată de bunavoința regelui d-tale.

Pe urmă a dispărut.

Auzindu-i pașii apăsati, Blanca era îngrijată ca nu cumva să-i facă vre-un rău prinsei și prințului.

— Dumnezeule, oare ce urmare poate se aibă aceasta, zise întristată. Regele e mănios pe sora sa și e infuriat pe principele. Oh Dumnezeule!

S'a deschis ușa odăii din vecinătate.

— Ce s'a întâmplat nobilă contesă? — a întrebat cameriera ce intrase. D-ta tremuri? Regele a vorbit restit. ce s'a întâmplat?

— Nu întreba Hedvigă, — nu întreba! Trebuie să merg numai decât la princesa. Tu nu vei veni cu mine, — rămâi aici și s'a departat repede.

Regele s'a dus deja de mult. Pașii lui zgomotoși nu se mai auziau. În ambit dominia o liniște adâncă. Singur în ceea parte a Louvreului se mai auzeau vorbe. Acolo mai era vieață.

Deodată iarăși se auzeau pași de bărbați prin foisor, dar nu zgomotoși și amenințatori, ci liniștiți și înceti ca și când ar trece peste locuri sfinte. Venia Hugo Riviere, marquisul trimis pe sub ascuns la episcopul din Lisieux. S'a oprit câteva minute înaintea odăii Blancei ca și unul care își adună curaj și se reculege mai înainte de ce ar intra la persoana de care poartă ceva groază. Inima îi palpita când a intrat în odaie, unde Hedvigă i-a spus că contesa Blanca s'a dus în vizită la Margareta.

— Dacă dorești numai decât ti dau de știre stăpânei mele, că voiești să vorbești cu ea.

— Aceasta chiar nu o doresc, replică marquis-ul. Am voit numai să-mi fac onorul înaintea contesei și aceasta voi face-o de sigur mai târziu.

După observarea aceasta înțeleaptă s'a retras într-o parte a castelului regesc, unde știa că va fi în deplină liniște. Obosit de drum și nevoind să convină cu nici un curtean s'a retras în odaia unde se păstrau armele, voind să aștepte aici sosirea Blancei; căci el în Louvre nu avea odaie, ci locuia în casa lui Coligny, care nu voi să se așeze în odăile din nemijlocita apropiere a regelui. În sala aceea erau păstrate arme din deosebite vremuri. Era un adevărat muzeu.

(Va urma.)

Proprietar-editor: **AUREL C. DOMȘA.**

Redactor respons.: **AUGUSTIN GRUIȚIA.**

Vă pudrați? --- Da!

De când se află de vânzare și în Ungaria renumita

Pudră americană de porcelan

IESS,

m'am obișnuit a folosi și eu pudră, pentru că

Pudra de porcelan **less** este pudra cu mireasma cea mai plăcută.

Pudra de porcelan **less** este pudra cea mai fină din lume.

Pudra de porcelan **less** este pudra cea mai inofensivă.

Pudra de porcelan **less** împiedecă asudatul feței, a mânilor și a subsuorilor.

Pudra de porcelan **less** face să dispară zgrăbunțele și piețele pistrii de pe față.

Pudra de porcelan **less** se lipește de pielea feței admirabil.

Pudra de porcelan **less** dă feței o înfățișare elegantă și plăpândă.

Pudra de porcelan **less** se uzită și ca pudra de față, cea mai fină din lume.

Pudra de porcelan **less** se capătă în cutii originali americane de câte 3 și 5

Cor. în 6 culori diferite și anume: în culoarea **albă, roza, roza-palidă, crem, crem-palid și în culoarea naturală a feței.** La comande să se spună anume și **lămurit:** în ce **culoare** și de care **preț** să se trimită pudra comandată.

Fete până și feciori dela țară

cumpără în cantități mari

CREME=DIANA

și

SĂPUN=DIANA

Alfie pentru înfrumșetarea feței și pentru fineța mânilor,

de când aceste se capătă pretotindenea cu prețul de

50 fileri.

Unicul mijloc împotriva zgrăbunțelor și a petelor pistrii de pe față.

Se poate comanda prin postă pe lângă rambursă dela

BÉLA ERÉNYI

Apoteca—Diana

în

BUDAPESTA, Károly-körut Nr. 5.

Comanda cea mai mică e de 3 Cor. Se poate comanda pretotindenea în țară. (103) 8—10

Sfat și ajutor

Cei ce sufer în defecte de mistuire, dureri și arsuri de stomac, constipație și alte scăderi împreunate cu aceste,

află vindecare cu ajutorul

PICURILOR DE STOMAC ai lui BRÁDY

numiți mai înainte „Picuri de Mariacell”, ce s'au dovedit de buni, acum mai bine de 30 ani încoace.

Se află în fiecare apotecă. O sticlă mare cu 1.60 cor., mică cu — 90 fileri. 6 sticle deodată cu 5.40 cor. 3 sticle mari 4.80 cor. trimise franco, dacă prețul se trimite înainte.

Apoteca K. BRÁDY la „Magyar Király” în Viena I. Fleischmarkt 2. Depot 5.

(107) 5-6

La mormântul Metropolitului Atanasie Anghel întemeietorul Unirii cu Roma. discurs rostit de Dr. E. Dăianu, Blaj 1912.

Városmajor-Sanatorium și Hydrotherapie

26 odăi aranjate foarte modern, supraveghiere medicală constantă.

Telephon 88—99.

Biu central, stabiliment medical:

Budapesta, Ferencz-körut 29.

Consultațiuni dela orele 8—9 a. m. și 4—5 p. m.

(3) 44—52 Director-șef

Dr. Oosmütza.

SALVATOR

asociație internațională de ajutorare.

Intemeiată pe sistemul de grupe ca și celelalte asociații de ajutorare. E însă

UNICA ASOCIAȚIA

care solvește ajutorul asigurat fără nici o detragere, fie grupa completă ori ba. Solvește la caz de moarte deja după 2 luni de membie 25%, după 3 luni de membie 50% și după 4 luni de membie 75% din ajutorul asigurat; iar deja după 5 luni de membie capitalul întreg. Atestat medical nu se cere. Dacă un membru a solvit în taxe de caz de moarte 60% din capitalul asigurat, imediat i-se lichidează întregul capital asigurat. De membru se primește ori care persoană în etatea de 15—80 ani. Se pot asigura ajutoare de 1—6000 coroane. Taxa de înscriere: 6—16 cor. Taxa anuală de membie: 4 cor. Taxa pentru fiecare caz de moarte 2—6 cor.

„SALVATOR” e

UNICA ASOCIAȚIA

care din venitul curat anual împarte 25% între membrii; iar alte 25% le folosește pentru scopuri internaționale, culturale și umanitare. Prospecte și blanchete trimitem gratuit și franco. Primim și membrii, cari ar fi deja înscriși la alte asociații.

Reprezentanți harnici acceptăm în tot locul.

Reprezentanta generală pentru Ungaria

Timișoara (Temesvár) Josefín, str. domnească (Uri-u.) nr. 2. (102) 7—?

O vișoară piesă populară în 3 acte de Octavian Prie (pag. 99). Se află de vânzare la librăria seminarială din Balázsfalva—Blaj 60 fil. plus 10 fil. porto.

Vatra familiară. Indemnuri și sfaturi pentru viața casnică. Cea mai potrivită carte pentru săteni! Cuprinde sfaturi creștinești și în o foarte frumoasă limbă populară. E editată de societatea de lectură a Clericilor din Seminarul Blajului. Se află de vânzare la oricare Librărie românească. Prețul 30 ban.

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătorii de clopote și fabrica de scaune de fier pentru clopote a lui

Antoniú Novotny

în Timișoara-Fabric 41 45—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajusturi de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

□ elopotele găurite □

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fier bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustarea de fier bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

Institut de asigurare ardelean

„Transsylvania”

SIBIU

Strada Cisnădiei 1—5. Edificiile proprii.

recomanda

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantajoase și cu premii ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu termin fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asig. de zestre și asig. populare pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apeducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1911	K.	5,275,798.23
Capitale asigurate pe viață achitate	„	5,146,556.36
Starca asigurativilor cu sfârșitul anului 1911	foc	127,763,744.—
	vieată	10,931,322.—

Fonduri de întemeiere și de rezervă cor. 2.520,492.—

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(5 116—?)